

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvttatione CIX. De peccato cum invincibili Dei ignorantîâ commisso.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO CVIII.

Virum Deus sit causa peccati.

QVÆSTIONEM hanc prolixè à nonnullis hîc discuti video, priusque est de ea disputandi locus: cum tamen Philosophis juxta & Theologis sit communis, de ea latè in Philosophia egi Disp. XXVIII. & XXIX. Physicorum, variòsque diversorum hac de re dicendi modos attuli, & fusè examinavi. Hîc proinde disputationem de eâ non instituo, sed ad ibi dicta Lectorem remitto.

DISPUTATIO CIX.

De peccato cum invincibili Dei ignorantia commisso.

PECCATVM duobus modis respicit Deum, tanquam principium effectivum, & tanquam objectum: primum peccato cum omnibus aliis rebus est commune, quæ eo ipso quòd entia positiva sint, concursum Dei ad sui productionem requirunt, nec priùs existere possunt, quàm à Deo. Sed de hoc ut proximè dixi, fusè disputatum est in Physicis. Restat ergo secundum quod merè Theologicum est, & tunc contingit, quando quis actum aliquem cum advertentiâ ad Legem Dei, vel sciens eum Deo displicere, committit: de hoc, inquam, isthic disputandum.

SECTIO PRIMA.

Utrum peccatum cum invincibili Dei ignorantia commissum sit mortale.

I.
Hæc inter primas est socius Theologia difficultas.

Hæc quæstio una ex præcipuis est, non præsentis tantum materiæ de peccatis, sed totius etiam Theologiæ difficultatibus: & quamvis nonnullis aliquid habere videatur de modo loquendi, in diversas tamen partes traxit primarios atatis nostræ Theologos, non exigui illam momenti existimantes, tum ad gravitatem peccati, tum summi Numinis, quod illo offenditur majestatem, dignitatemque cognoscendam. Quid hæc in re verisimilius mihi videatur hujus decursu disputationis aperiam.

II.
Vt peccatum specialem contrahat malitiam contra Deum, requiritur Dei cognitio.

Ut verò certa ab incertis separemus: Theologi, quamvis in aliis circa hanc difficultatem non parum inter se discrepent, in hoc tamen omnes conspirant, peccatum scilicet aliquod furtum exempli gratiâ, vel homicidium cum invincibili Dei ignorantia non contrahatur specialem malitiam injuriæ contra Deum, ingratiitudinis, & inobedientiæ, quæ modò sunt generales circumstantiæ in hominum peccatis repertæ; hæc enim circumstantiæ, ut malitias hæc in actum refundant, esse debent cognitæ. Controversia itaque præfens est utrum peccatum in materiâ gravi con-

tra naturam rationalem commissum, sit mortale, seu privet hominem gratiâ, mereatur pœnam æternam sensus & damni, &c. licet admittatur ab invincibiliter Deum ignorante.

Conveniunt insuper omnes, peccatum quodvis hoc modo commissum, Deo displicere, cum etiam inter homines videamus optimo cuique displicere peccata omnia, vel contra alios facta. Præterea, cum peccatum illud sit malum, meretur à Deo, utpote supremo Universi moderatore puniri, quem proinde ad justum vindictæ affectum movet. Imò aliquo etiam modo est offensa Dei, de quo tamen plura postea subjungam. His positis,

Prima sententia affirmat, peccatum omne, quod gravem in se deordinationem contra rationem continet, esse mortale, quantumvis cum invincibili Dei ignorantia committatur, sicque peccatum hoc Dei amicitiam ipso facto dissolvere. Addunt nihilominus hi auctores, non tam grave esse illud peccatum, ac quando fit cum advertentiâ ad Deum: ita Cajetanus hîc q. 71. art. 6. Salas tom. 2. in 1. 2. tract. 13. d. 16. sect. 22. Vega in Trid. lib. 3. cap. 25. Tannerus & aliqui ex recentioribus.

Secunda communior & probabilior sententia asserit, casu quo peccatum aliquod contra naturam grave, puta furtum aliquod, vel homicidium committeretur cum invincibili Dei ignorantia, non habiturum gravitatem illam quæ ad peccatum mortale est requisita: ita Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. 20. Suarez lib. 7. de gratiâ,

Præfens quæstionis status.

III.

Peccatum cum invincibili Dei ignorantia commissum displicet Deo.

IV.

Prima sententia ait peccatum, cum invincibili Dei ignorantia commissum, esse mortale.

V.

Probabilius est peccatum, cum hoc Dei ignorantia commissum, non esse mortale.

tiâ, cap. 23. num. 20. & deinceps, & d. 2. de peccatis sect. 1. fine, & alibi. Lessius de perfectionibus divinis lib. 13. cap. 26. addens hanc non Sancti Thomæ solum, sed communem esse nostræ temporis doctrinam: Coninck de charitate disp. 32. dub. 5. num. 39. Curiel, Henriquez, Zumel. quam sententiam latè & eruditè tradit Cardinalis de Lugo d. 5. de Incarnatione, sect. 5. & 6. ubi multos ex antiquioribus Theologis pro eâ adducit. Ex quibus apparet non rectè dixisse Patrem Salas opinionem istam parum tutam esse, & valde perniciosam. Hanc etiam sententiam tenet Pater Arriaga Disp. 19. de actibus, sect. 10. num. 48. & sequentibus.

VI. Est verò hæc expressa sententia Divi Thomæ, tum alibi, tum 2. 2. q. 20. art. 3. ubi docet conversionem ad bonum commutabile in peccato distingui ab averfione à Deo. Unde si posset, inquit, esse conversio ad bonum commutabile, sine averfione à Deo, quamvis esset inordinata, non esset peccatum mortale: hæc ille: quæ est ipsa nostra sententia. Ex quibus constat sine fundamento aliquos pro contrariâ sententiâ afferre Sanctum Thomam, eò quòd 1. 2. q. 89. art. 6. dicat puerum ubi primum ad rationis usum pervenit, peccare mortaliter, si statim se ad finem debitum non ordinet, ergo juxta Sanctum Thomam, inquit, potest esse peccatum mortale cum invincibili ignorantia Dei, cum pueri non statim post rationis usum habeant notitiam Dei. At fanè satis se explicat S. Thomas ibidem ad tertium; quid per illum finem intelligat, nempe Deum; & peccatum hoc pueri in eo situm esse affirmat, quòd non se convertat ad Deum, ergo supponit puerum tunc cognoscere Deum. Hinc verò ulterius habemus non posse juxta S. Thomam diu dari ignorantiam invincibilem Dei, de quo plura postea.

VII. De mente autem Sancti Thomæ hac in parte exinde clarè constare videtur, quòd 3. parte, q. 1. art. 2. peccati mortalis gravitatem asserat ex dignitate Dei desumi, & quòd sit injuria personæ infinitæ, quæ etiam est communis Sanctorum Patrum sententia, ut in materiâ de Incarnatione Deo dante ostendam, ex quo principio deducunt necessariam fuisse Incarnationem Personæ alicujus divinæ, ad satisfaciendum quoad æqualitatem pro quocumque peccato mortali: signum ergo est existimasse ipsos solam deordinationem, quam continet peccatum contra naturam rationalem, ad rationem peccati mortalis non sufficere, quæ est prima probatio nostræ sententiæ, præsertim cum ex eodem fundamento probent peccatum mortale pœnâ æternâ esse dignum: item cum qui mortaliter peccat amare creaturam plus quam Deum, constituere ultimum finem in creaturâ, &c. quod fanè, nisi cognoscatur Deus, fieri non potest, ut videtur manifestum.

VI. Clarè docet S. Thomas peccatum cum invincibili Dei ignorantia commissum non esse mortale. Frustra nonnulli contendunt S. Thomam asserere peccatum cum invincibili Dei ignorantia commissum, esse mortale.

illam & malitiam infinitam, & incompenfabilitatem, ac condignitatem æternæ pœnæ, quas rationes agnoscunt omnes in peccato mortali; ergo: minor probatur: seclusâ enim prohibitione Dei, & stando præcisè in injuriâ factâ contra naturam rationalem, inintelligibile videtur quod furtum duodecim vel viginti assium habeat in se ejusmodi malitiam infinitam, & incompenfabilitatem tantam, ut nunquam satisfieri pro eo possit; quod etiam mereatur pœnam æternam, & alia hujusmodi. Major verò ostenditur: circumstantia objecti secundum omnes in tantum influit in actum, in quantum est voluntaria, sed circumstantia nullo modo cognita non est voluntaria, ergo: major probatur: quod enim nullo modo est voluntarium, perinde est ac si ibi non esset quoad malitiam refundendam in actum, sic namque in omnibus aliis cernitur; si enim quis hominem occidat putans invincibiliter esse feram, aut comedat carnes die ab Ecclesiâ prohibito, ignorans id fieri die prohibito, in neutro casu foret peccatum mortale: Imò si aliquid faceret quod ex se est veniale tantum peccatum, dicat scilicet mendacium jocosum, vel quid simile, quod tamen ex speciali, vel Dei, vel Ecclesiæ prohibitione redderetur mortale, si hanc prohibitionem ignoraret, peccaret solum venialiter.

gravitatem, quam sit illa quam haurit ex objecto creato.

Circumstantia in peccatum non influit, nisi sit cognita.

Dices primò: ideo peccatum hoc fore mortale, licet Deus, & consequenter circumstantia præcipua ignoraretur, quia occisio hominis, vel furtum verè displicet Deo, & est ipsius offensâ. Sed contrâ: ut sit peccatum mortale displicere debet displicentia propria peccati mortalis, hæc autem haberi non potest, nisi ex malitia aliquo modo infinita, quam multi ex adversariis peccato mortali inesse fatentur, vel saltem ex malitia superioris ordinis: ut abstraham ab opinionibus, hic autem nulla hujusmodi est malitia, cum nullo tale appareat in objecto, & consequenter objectum eam nequit in actum refundere, cum ut dixi, nil tale sit in objecto, & licet esset, nisi tamen cognoscatur, perinde est quoad hunc effectum, ac si non esset, cum objectum, non ut est in se, sed ut apprehensum refundat malitiam in actum, ut jam ostensum est. Sicut etiam, si Deus assumeret naturam aliquam irrationalem, leoninam exempli gratiâ, & homo ignorans unionem priusquam illum occideret, vel panem consecratum inficis in ignem projiceret, non peccaret, saltem graviter.

II. Dices: hoc peccatum verè displicet Deo, & est illius offensâ; ergo est mortale.

Resp. cum in hoc objecto non appareat malitia propria peccati mortalis, actus non potest esse mortaliter malus.

Res hac declaratur exemplo.

Dices secundò: creatura est opus Dei, ergo peccans graviter contra naturam rationalem, peccat contra opus Dei, & consequenter contra Deum, saltem interpretativè. Unde S. Thomas hic q. 71. art. 2. ad 4. ait, *Quidquid est contra rationem artificiat, est contra rationem artus.* Sed contrâ: sic præceptum certis diebus non comedendi carnes, contendi, communicandi, &c. sunt præcepta Dei & Ecclesiæ, & tamen si quis invincibiliter hæc ignoret, non peccat hæc præcepta non observando; quòd enim non tenetur quis scire, non tenetur facere, vel fugere, ut in occisione hominis putati feræ, & aliis jam declaratum est. Quantumcumque ergo creatura, & natura rationalis sit opus Dei, si tamen is qui contra eam peccat, id invincibiliter ignoret, non est gravius peccatum, quam si creatura illa non esset opus Dei, perinde enim est peccanti, ac si non esset, qui proinde dum hæc facit, ita esse potest animo affectus, ut si sciret esse creaturam Dei, vel ista Deo displicere, nollet omnino illa facere.

III. Quantumvis creatura sit opus Dei, si tamen quis hoc ignoret, peccando contra illam, non peccat contra Deum formaliter.

Quo sensu quod est contra rationem artificiat, sit contra rationem artus.

SECTIO SECUNDA.

Uterius ostenditur peccatum cum invincibili Dei ignorantia non esse mortale.

I. SECUNDò probatur hæc sententia: peccatum quodcumque in statu invincibilis ignorantie Dei commissum non habet majorem gravitatem, quam sit illa, quam præcisè haurit ab objecto creato: sed ab hoc non potest haurire gravitatem

Ad Sanctum Thomam dico solum velle ipsum esse contra rationem artis in Deo seu contra legem judicantem, actum scilicet intellectus divini, de quo supra, quod necessario contingit, cum ratio five sit humana, five divina idem dicitur, sitque sibi conformis: unde actus qui est difformis uni, necessario etiam est difformis alteri. Non tamen affirmat S. Thomas majorem inde refundi malitiam in actum, quam habet ex objecto.

IV.

Dices: creatura est essentialiter opus Dei, scilicet hic est simpliciter necessaria connexio.

Dices tertio: inter ea quae supra posuimus, accidentalem tantum esse connexionem, prohibitio siquidem Ecclesiae contingenter solum conjungitur cum comestione carnum, & sic de caeteris: at vero connexio inter creaturam & Deum est essentialis, cum implicet creaturam existere sine Deo, & quin sit Dei.

V.

Connexio essentialis, quam quis nec scit, nec scire tenetur, perinde est ac nulla.

Contra primum: quantumcumque connexio haec sit essentialis, si tamen nec eam sciat peccans contra naturam rationalem, nec scire teneatur, ut contingit in invincibiliter ignorante Deum, est ipsi perinde, ac si connexio foret solum accidentalis, imò nulla juxta jam dicta. Contra secundum: qui peccatum aliquod ex se grave committit, dicit exempli gratia mendacium graviter perniciosum, putans invincibiliter solum esse quid leve, non peccat graviter, sed tantum secundum proportionem malitiae in illo mendacio cognitae, & tamen essentialiter connectitur malitia gravis objectiva cum mendacio hujusmodi pernicioso, ergo essentialis etiam connexio, nisi aliquo modo cognoscatur, non refundit malitiam in actum. Quod ulterius declaratur, si quis namque putaret ejusmodi mendacium esse quidem grave, non tamen tantam gravitatem, ac habet peccatum hoc non haberet tantam gravitatem, quantum odit objectum. Non ergo censetur virtualiter quis intendere malitiam in actu inclusam, nisi de illa aliquo modo reflectat, quod nunquam contingit in invincibiliter eam ignorantem.

Objectum nunquam maiorem gravitatem refundit in actum, quam sit illa, qua cognoscitur.

SECTIO TERTIA.

Sententia asserens peccatum cum invincibili Dei ignorantia commissum non esse mortale, aliunde probatur.

I.

Furtum, quod quis non committeret, si cognosceret Deum, stare ex objecto potest cum amore Dei super omnia.

PROBATUR tertio: nam ut bene Lugo citatus num. 84. peccatum omne mortale pugnat cum actu amoris Dei super omnia, ut habet unanimis Patrum consensus: unde addit Pater Turrianus opusculo 6. de gratia, disp. 5. se neminem vidisse, qui concedat posse, etiam de potentia absoluta, dari actum dilectionis Dei super omnia cum peccato mortali actuali: sed hoc peccatum, furtum verbi gratia, existimatum solum esse grave contra rationem, stare potest cum actu dilectionis Dei super omnia, ergo: minor probatur: potest quis velle tale furtum committere, non commissurus si cognosceret Deum. Quod magis urget si ponatur quis putare furtum esse quidem grave peccatum contra rationem, non tamen Deo displicere, nam in hoc etiam casu esset juxta adversarios peccatum mortale, cum haberet totam malitiam desumptam ab objecto, ut est contra naturam rationalem.

II.

Aliis multis perfectionibus

Dices primum cum quibusdam recentioribus: actus amoris Dei super omnia est gloriosa qua-

dam qualitas, quam proinde non vult Deus stare cum peccato mortali. Contra primum: actus amoris Dei naturalis non est tam gloriosa qualitas, ergo saltem ille stare potest cum peccato mortali, eum multi actus, etiam supernaturales, simul cum illo componantur. Contra secundum: ergo saltem ex natura rei posset actus ille stare cum peccato mortali actuali, quod tamen negant omnes; aiunt enim esse oppositionem ex parte objecti inter hos actus; unde inquirunt, sibi contradiceret, quisquis simul eliceret actum amoris Dei super omnia & peccatum mortale committeret, ergo peccatum furti commissum cum invincibili ignorantia quod displiceat Deo, non est mortale; posset namque stare cum actu amoris Dei super omnia; non enim implicat ex parte objecti ut quis amet Deum super omnia, & simul velit facere id, quod putat illi non displicere, cum & veniale peccatum, stante illo actu amoris, possit committere.

Dices secundum: cum hac persuasionem non posse ipsum elicere actum amoris Dei; nec enim amare potest quem non cognoscit, sed in hoc casu non cognoscit verum Deum, Deus enim qui non displicent mala, non est verus Deus, sed unus ex profanis illis paganorum Diis, Jupiter scilicet vel Mercurius.

At sane haec responsio viam aperit innumeris quae sunt contra communem conceptum Theologorum, & nullo modo videntur admitenda. Primum itaque, si haec responsio sit vera, sicut in hoc casu non potest amare Deum, ita consequenter nec poterit ipsum odisse, cum eodem modo arguere quis possit, sicut non amare ita nec odisse potest eum, quem non novit, sed in hoc casu non novit verum Deum, ergo nec ipsum odit, sed Jovem vel Mercurium, ergo nec odium, nec blasphemiam, nec inobedientiam in observatione mandatorum illius, nec obstinatè articulis ab eo propositis discredere, & alia hujusmodi erunt peccata, cum non sit peccatum discredere Mercurio. Cum ergo persuaderi hoc à Philosopho, aut parente, vel parcho possit pueris, vel rudi, sequitur blasphemiam & alia hujusmodi plurima non esse peccata, sicque solvere ipsi debent, quod nobis tanquam maximum inconveniens obijciunt.

Dices: licet concipiatur non odisse mala, adhuc tamen non sequitur licitum cuiquam esse ei discredere, cum hoc sit diversum praedicatum, nec enim averfatur mala formaliter, ut est dignus cui fides adhibeatur, sub hac quippe ratione est verax: priore ergo ignorantia non obstante veracitas adhuc manere sufficiens potest cui fides habeatur. Contra: ergo & quae ametur, ergo non sequitur, tollitur unum praedicatum in Deo, quodcumque illud sit, ergo tolluntur omnia, ergo sicut non obstante illo errore potest Deus concipi ut verax, & dignus fide, ita & ut infinitus, aeternus, sapiens, beatus, causa & creator omnium, benefactor, &c. ergo haec perfectiones poterunt adhuc terminare actum amoris super omnia.

Secundo impugnatur responsio num. 3. posita: inde enim contra communem opinionem Theologorum sequitur Sacerdotem intendentem baptizare personam aliquam sibi oblatam, si putat eum esse mortalem quoad animam, non habere sufficientem intentionem baptizandi: si enim ibi sit error substantialis in personam, dum representat Deum, cui non displicent mala, qui non est verus Deus, sed chimericus, sic in praesenti Petrus mortalis quoad animam est chimericus, & consequenter

amore naturali Dei super omnia stare possunt cum peccato mortali; ergo amor quantum est ex hac parte.

II

III. Dices: hic non potest amare verum, sed fictum Deum, sicque malum.

IV. Contra: si in hoc casu quis non potest amare Deum, nec poterit eum odisse.

Cum hac persuasionem, nulla in hac sententia praecipuum violatio est peccatum mortale.

V. Si soluto uno praedicato in Deo, non tolluntur omnia, ergo multa adhuc eius praedicata amare possunt super omnia.

VI. Sequitur ex illa sententia Sacerdotem cum errore in personam non baptizare.

quenter non baptizatus defectu intentionis, quod hi auctores cum communi negant.

VII. *Homo mortalis quoad animam non est homo.*
Dices: in hoc casu Sacerdos intendit baptizare hunc hominem; ergo intentio recta est & sufficiens. Contra si responso illa adversariorum sit vera, non intendit hic Sacerdos baptizare hominem, ergo non hunc hominem: antecedens probatur, homo mortalis quoad animam non est magis homo quam Deus cui non displicent mala est Deus. Idem est de Judæis negantibus Trinitatem, qui tamen cognoscebant verum Deum, & sexcenta huiusmodi; ergo omnes fateri debent errorem circa unum aliquod prædicatum, si alia relinquit integra cum vero eorum conceptu, non impedire quo minus res aliqua adhuc & cognosci, & amari possit. Actus itaque amoris in hoc casu non fundatur in errore illo, sed in negatione verarum Dei perfectionum, respectu verò actus amoris, error ille merè se habet concomitantè & disparatè, nec tollit alia Dei prædicata.

Error circa unicum prædicatum non impedit cognitionem & amorem castorum.

SECTIO QUARTA.

Primum & præcipuum argumentum contendens peccatum commissum cum invincibili Dei ignorantia esse mortale.

I. *Obj. Multa juxta nos scelera committi, quæ non erant peccata mortalia.*
OBIICIES primò: ex nostrâ sententiâ sequi, multa in dies scelera committi, furta, homicidia, &c. quæ tamen juxta nos non sunt peccata mortalia, fieri enim possunt vel ab omnino ignorantibus Deum, vel à non advertentibus ad ejus offensam, sed solum ad deordinationem contra rationem naturalem.

II. *Resp. Fideles rarissime huiusmodi aliquid facerent sine aliqua saltem advertentia ad Deum.*
Respondetur negando sequelam; ad probationem quoad secundam partem dico, raro contingere, inter fideles præsertim, ut quis deliberatè huiusmodi aliquid perpetret sine advertentiâ aliqua ad Deum, confuso saltem modo; unde & timent pœnas sibi ab eo infligendas: sicut quando conjugatus aut votum habens castitatis, peccat contra castitatem non solet eos confessarius interrogare, utrum tunc attenderint ad votum, vel conjugium, quia supponuntur aliquo saltem modo semper ad ea attendisse: quod à fortiori sequitur de circumstantiâ advertentiâ ad Deum.

III. *In nullo adulto inter infideles datur ignorantia invincibilis Dei.*
Quoad infideles affirmant plurimi, in nullo homine adulto dari invincibilem ignorantiam Dei, ita Abulensis, Lyranus, Altisorodensis, & alii quos citat & sequitur P. Granado l. p. d. 1. sect. 3. Idem docet Gonzalez, Curiel, & favet Vasquez l. p. d. 19. tenet etiam Coniack de Fide, d. 18. num. 12. ubi ait neminem posse longo tempore postquam ad usum rationis pervenit, Deum invincibiliter ignorare, ubi Sanchez & alios pro eodem adducit. Hoc etiam supra, Disp. 2. sect. 2. & 3. latè probavi, & hic in ejsdem declarationem nonnulla adducam.

IV. *Variè ostenditur non posse dari ignorantiam invincibilem Dei.*
In primis itaque ostendi id videtur ex illo Job 36. Omnes homines vident eum, nempe Deum, & unusquisque intruetur procul; quem locum explicant passim sancti Patres de naturali cognitione Dei. Unde S. Gregorius in hunc locum ait unumquemque eo ipso quòd rationalis conditus est, debere Deum cognoscere: & S. Hieronymus ibidem, Unusquisque mortalium, inquit, licet de longè, sentit & intelligit Deum. Tandem ut alios omittam. S. Da-

mascenus lib. 1. Fidei, cap. 1. Nemo, inquit, est mortalium, cui non naturaliter insitum sit, ut Deum esse perspectum habeat. Ex quibus constat communem hanc fuisse vocem sanctorum Patrum: unde etiam Sapientiæ 13. arguuntur illi, qui ex creaturarum cognitione in Dei notitiam non pervenerint.

Quare ad id quod Pater Molina primâ parte ad articulum primum quæstionis 2. nobis hac in re oppositus assert, compertum scilicet esse incolas Brasilia nullam omnino Dei cognitionem habuisse, intelligendum id ait P. Granado de cognitione aliqua clarâ, non tamen de dubiâ, quod sufficit ut ignorantia non sit invincibilis. Quæ confirmantur ex eo quod supra vidimus ex S. Thoma l. 2. q. 89. art. 6. ad 3. ubi ait puerum, statim postquam pervenit ad usum rationis, teneri se ad Deum convertere, & de hoc explicat præceptum illud affirmativum Dei, quo dicit Zachariæ l. v. 3. Convertimini ad me, & ego convertar ad vos; ex quo aperte sequitur existimasse sanctum Thomam, non posse quemquam diu latere Dei existentiam.

V. *Nullus unquam homo, vel natio fuit, cui Deus aliquo modo non innotuerit.*

SECTIO QUINTA.

Solutione alterius argumenti magis ostenditur peccatum ab invincibiliter ignorante Deum admissum, non esse letale.

OBIICIES secundò: si non sit peccatum mortale committere furtum exempli gratiâ, vel homicidium sine advertentiâ Dei, cum solâ advertentiâ ad rationem, ergo nec erit peccatum mortale id ipsum præstare cum advertentiâ ad Deum; si enim factum cum advertentiâ ad solam rationem displiceat Deo tantum leviter, non displicebit ei nisi leviter, factum cum advertentiâ Dei; facere siquidem id, quod scis leviter tantum alicui displicere, non potest ei displicere graviter, ergo nec potest homicidium, etiam cum cognitione Dei factum, esse peccatum mortale.

At sanè existimo hoc nec inter homines tenere: si namque Petrus exempli causa, furatus fuisset, vel occidisset equum amici sui Pauli, nesciens esse equum ipsius, alioqui id non facturus, licet materiale malitiam habeat actus respectu Pauli, sitque contra rectâ rationem, non tamen est quid grave contra Paulum formaliter, nec rescissionem amicitie inter illos meretur, cum stare hic actus possit cum perfectò amore erga amicum. Si tamen sciens esse equum Pauli hoc faceret, peccaret graviter contra amicum, & mereretur rescissionem amicitie; hic tamen nihil aliud accessit præter meram notitiam, quòd sit equus Pauli, ergo id quod sine notitiâ rei spectantis ad amicum, displicet ei solum leviter, factum cum hac notitiâ displicere potest graviter: Idem ergo est in præfenti.

Dices: si ergo quis leve tantum aliquod peccatum admittat, dicat v. g. mendacium jocosum, ignorans displicere Deo, si postea idem præstet cum advertentiâ divinæ displicentiæ, peccabit mortaliter: patet consequentia; id siquidem secundum nos, quod antecedenter ad advertentiam divinæ displicentiæ offendit tantum leviter, illâ positâ

I. *Dices: Hinc sequi homicidium, aut aliud huiusmodi, etiam cum cognitione Dei factum, non esse mortale.*

II. *Ostenditur diverfam esse rationem de re aliqua cum & sine cognitione amici facta.*

III. *Dices: ergo res levis cum cognitione displicentiæ divinæ facta erit gravis peccatum.*

posita offendit graviter, ergo idem erit de mendacio jocosum & similibus.

IV. *Diversissima ratio est de re levi & gravi hoc modo facta.*

Sed contra: hoc namque eodem modo instatur in humanis; licet enim in casu supra posito factum illud Petri, posita notitia graviter displiceat Paulo, quod sine ejusmodi notitia non displicebat graviter, non tamen hoc sequeretur, si aliquid quod in se omnino leve est, prius faceret, ut si leve quidpiam furaretur, nesciens illud esse Pauli, si ubi hoc resciat, in furto adhuc peristeret, non esset causa sufficiens gravis offensae, nec ita ut Paulus propterea amicitiam rescinderet.

V. *Ante advertentiam debet esse gravitas Philosophica.*

Respondetur itaque, ad hoc ut aliquid sit gravis offensae Dei post advertentiam, debere illud antecedenter ad advertentiam displicentiae divinae habere aliquam gravitatem: hoc autem in his omnibus contingit, homicidio v. g. adulterio & similibus, quae antecedenter ad advertentiam Dei, licet non sint gravia gravitate Theologica, sunt tamen gravia gravitate Philosophica, ut docet S. Thomas, 1. 2. q. 71. art. 6. ad quintum, id est sunt gravia contra rationem naturalem, sub qua consideratione de iis disputant Philosophi morales, non tamen habent eam gravitatem, quam Theologi in peccato peculiariter considerant, nempe prout dicit ordinem ad Deum, aliquo modo cognitum.

VI. *Magis in particulari declaratur gravitas Philosophica & Theologica.*

Antecedenter ergo ad advertentiam Dei peccata alia sunt gravia, alia levia quoad gravitatem Philosophicam, Philosophus quippe naturalis iudicat non tam grave esse contra rationem naturalem furtum leve, ac grave, nec mendacium jocosum, ac homicidium, vel adulterium, utpote quae non aequaliter depravant hominum mores & pervertunt ordinem universi, ut ipsum per se naturale lumen dicat: unde & Deus haec graviter prohibet, non illa, sicque aliquam plerumque gravitatem, nempe illam philosophicam, requirit Deus antecedenter ad gravem prohibitionem. Dixi plerumque; interdum enim, etiam ea prohibet graviter Deus, quae leviter solum, vel ne leviter quidem sunt mala contra rationem, sed merè indifferentia, sicut Adamo illius pomi esum prohibuit.

VII. *Nec refert plus interdum displicere Deo posse ratione intentionis peccatum aliquod leve, quam homicidium cum Dei ignorantia.*

Nec obstat, quod ratione intentionis, durationis, & aliarum quarundam circumstantiarum possit peccatum aliquod ex objecto leve, ut mendacium jocosum, aequè vel magis displicere Deo, quam furtum aliquod vel homicidium commissum cum invincibili Dei ignorantia; hinc enim non sequitur posse illud, de lege saltem ordinaria prohiberi graviter, sicut possunt, imò de facto prohibentur peccata omnia gravia ex objecto; gravitas enim ex objecto, est quam per se spectat Deus in prohibitione gravi alicujus peccati, huiusmodi namque peccata exigunt talem prohibitionem, quia ex iis plurima sequuntur inconvenientia, & gravis perturbatio universi. Unde odio gravi remoto magis ea odit Deus, quam alia, id est intendit ab iis graviter homines deterere, comminando poenam inferni: odium autem illud, quo proximè & formaliter vult propter homicidium infligere poenam aeternam, supponit illud factum cum cognitione Dei, & illius prohibitionis ac displicentiae. Aliqui tamen forte negabunt posse illum peccatum ex objecto leve, puta mendacium jocosum, ratione ullarum circumstantiarum magis displicere Deo, quam adulterium, vel homicidium, etiam cum ignorantia Dei commissum.

Odium Dei remotum & proximum.

SECTIO SEXTA.

Objectiones aliae, quibus probare conantur aliqui, peccatum cum Dei ignorantia commissum, esse mortale.

OBJICIENS tertio: juxta S. Paulum 1. ad Corinthios 6. v. 10. Neque fornicarii, nec adulteri, nec fures &c. regnum Dei possidebunt: Sed fornicatio commissa cum invincibili ignorantia Dei est verè fornicatio, ergo est peccatum mortale, & caelo excludat. Confirmatur: nam Sancti Patres & in particulari S. Augustinus, affirmat omnes peccatores esse pravificatores, etiam illos qui legem Moysis non acceperunt: Quia, inquit, in cordibus habuerunt scriptam legem naturalem dicentem non esse injuriam faciendam alteri, quam nobis fieri nolumus: ubi nihil aliud ad rationem peccati requirere videtur S. Doctor, quam ut sciatur, quod sit injuria erga proximum, hoc autem lumine naturali sciri potest, licet invincibiliter ignoretur Deus.

I. *Obj. Dicitur Apostolum fornicarios, fures, &c. de caelo excludendos.*

Afferre videtur S. Augustinus ad peccatum mortale, sed non requiritur, ut sciatur esse injuriam contra proximum.

Ad argumentum Respondetur S. Paulum hoc loco allocutum esse fideles; hi autem moraliter loquendo semper attendunt ad Deum, semperque illius prohibitionem ac displicentiam pra oculis habent. Imò suo modo hoc etiam verum est de infidelibus, ut supra vidimus. Et sicut in praecipis vel prohibitionibus de rebus indifferentibus, ut sint peccata debet aliquo modo esse advertentia prohibitionis vel praeccepti Divini, alioqui erunt actus indifferentes, ita & hic sine advertentia aliqua ad Deum, erunt hi actus illius tantum gravitatis ac malitiae, quam hauriunt ab objecto naturali.

II. *Paulus alloquitur fideles, qui alio modo semper attendunt ad Deum.*

Ad Confirmationem dico S. Augustinum illis verbis non excludere cognitionem Dei, sed solum legem Moysis; nec enim sola lex scripta à Moysè sed etiam lumine naturali scripta in corde uniuscujusque dicat Deum esse: unde etiam sine lege Moysis per solum lumen naturale significat S. Augustinus posse homines plenè cognoscere gravitatem adulterii, vel homicidii, & quod iis graviter offendatur Deus: supponit enim S. Augustinus & alii Patres, ut supra vidimus, non posse dari ignorantiam invincibilem Dei.

III. *Quo sensu dicit S. Augustinus advertentiam ad rationem sufficere, ut aliquid sit peccatum mortale.*

Objicies quartò: saltem si contingeret aliquem committere furtum vel homicidium sine advertentia ad Deum, non esset secundum nos peccatum mortale, nec teneretur quis illud confiteri, quod tamen non videtur admittendum; sic enim, multi pratendere possent se in istiusmodi rebus non peccasse mortaliter, cum dicere queant se non advertisse ad Deum. Sed contra: si enim committeretur idem furtum aut homicidium sine advertentia ad malitiam contra naturam rationalem (quod subinde accidere posse fatentur ipsi adversarii) idem sequitur inconveniens. Respondetur itaque rarissime contingere ut furtum huiusmodi vel homicidium deliberatè fiat sine aliqua saltem advertentia ad Deum, ut supra diximus; sicut secundum omnes, quando quis conjugatus committit adulterium, non solet à confessorio interrogari, utrum attenderit ad circumstantiam conjugii; supponitur enim attendisse, & moraliter loquendo contrarium nunquam evadere potest, licet in casu aliquo metaphysico possit.

IV. *Rarissime contingit ut qui furtum aut homicidium committit sine aliqua advertentia ad Deum.*

Dices;

V. Dices: si Deus negaret deinceps concursum ad sui cognitionem, sequeretur, omnes qui jam sunt in gratia, salvandos quantumcumque enormibus se deinceps contaminaverint flagitiis, quod tamen valde videtur durum. Contra si Deus deinceps negaret concursum ad cognitionem gravitatis horum actuum, furti, homicidii &c. prout sunt contranaturam rationalem, vel ita ut putarent homines, hos actus esse leviter tantum malos, idem sequeretur, ergo quoad hoc nullum majus inconvenientens sequitur in hac sententia, quam in contraria. Vel ergo dicendum cum Suario & aliis in simili, casum esse impossibilem, saltem pro diuturno tempore, vel si admitatur, nullum esse inconveniens quod inferatur; tunc enim Deus segregaret se quasi è mundo, & actus non majorem haberent gravitatem, quam sit illa, quam hauriunt à rebus creatis, ut jam ostensum est.

VI. Objicies quintò: hinc sequi omnia peccata mortalia esse ejusdem speciei; cum enim in ratione peccati mortalis secundum nos constituantur per prohibitionem, vel displicentiam divinam, & in his omnia sint paria, cum malitia contra rationem non constituat peccatum mortale, sequitur in ratione peccati mortalis, ea non distingui specie: unde quando quis committit furtum, homicidium & adulterium, non erit opus in confessione dicere aliud, quam se tria peccata mortalia commisisse, quod nullus dicet.

VII. Respondetur negando sequelam, nam ut supra cum communi sententia diximus, quando superior aliquid precipit vel prohibet, non manet actus ille merè intra limites obedientie, sed elevatur ad aliam virtutem in illa materia quæ precipitur. Unde econtrà si quis præcepta superioris in diversa materia, & sine immediato violet, non committit nudè peccatum inobedientie, sed præterea peccat contra illam materiam specialem, in qua actus ille malus versatur, religionis scilicet, temperantiae, &c. Hinc itaque habemus illud, quod sine præcepto, vel prohibitione Ecclesie, non fuisset peccatum mortale, sit illa posita, imò in diversa spe-

cie secundum diversam materiam in qua versatur. Unde qui in quadragesimâ comedit carnes, & in die festo omisit Sacrum, non sufficit si in confessione dicat se bis peccasse contra præcepta Ecclesie, sed peccata illa sigillatim secundum omnes debet exprimere. Idem ergo dicendum in præfenti; præceptum enim Dei, non minus actus illos ad materiam in particularibus virtutibus elevat, quam præceptum Ecclesie, ut est manifestum; nec enim minus intendit Deus rectitudinem illius virtutis, quam præcipit (quæ est ratio, ut supra vidimus quare ex præcepto & prohibitione constituatur diversa virtus & peccatum) quam intendunt homines.

Secundò dico, hoc ad solutionem argumenti nullo modo esse necessarium: quamvis enim sub ratione prohibitionis præcisè illa omnia sint æqualia, cum tamen rationes adhuc suas specificas retineant, & in his unum peccatum superet aliud, homicidium exempli gratia furtum, & sic de cæteris, & omnia graviter Deo displiceant, pro majore vel minore eorum gravitate magis vel minus ei displicent. Homo itaque hanc majorem vel minorem Dei circa hos actus displicentiam animadvertens, magis vel minus in iis, ut in propriis materiis peccat, & in unaquaque materia Deum hoc nomine graviter offendit: sicut, ut supra dixi filius legislatoris faciens aliquid, quod & lege interdictum est à Patre, & insuper quod novit graviter ei displicere, duplici titulo graviter offendit Patrem.

Alia minoris momenti contra hanc sententiam proponi solent: quæ tamen ut opinor, non difficulter ex dictis solvi possunt. De pena damni, quomodo in diversis damnatis sit interdum inæqualis, dictum est supra. Utrum verò peccatum sit malitiae infinitæ, Deo dante latè disputabitur in materia de Incarnatione dum de possibilitate, vel impossibilitate puræ creaturæ ad satisfaciendum pro peccato mortali, & necessitate Incarnationis Personæ alicujus divinæ ad condignam pro eo satisfactionem Deo exhibendam. Hæc de peccatis sufficiant.

Peccata speciei distincta specialiter debent in confessione exprimi.

VIII

Cum peccata prohibita rationes adhuc suas retineant, inæqualiter displicent Deo.

IX

Reliqua contra nostram sententiam proponi solita, faciliè ex dictis solvuntur.

